

el kellett volna kezdődnie. Ma már nincs mit remélni az IN-től, s szolidaritásból az OFF előadásainak egy része is elmarad.

Az avignoniak bosszúsak, hiszen az itt kialakult helyzet közvetlenül főként őket sújtja: sokan a turizmusból, a fesztiválból élnek. Bár a művészek sztrájkhoz való jogát senki sem vitatja, itt-ott elhangzik a kérdés: *És a közönség?* A társulatok beszélgetéseket szerveznek: magyarázzák a helyzetet, latolgatják a sztrájk esélyeit, de leginkább a közönség támogatását kérik ahhoz, hogy ebből az eseményből egységes országos mozgalom nőhessen ki.

Kár, hogy így alakult a helyzet, a szakma felkészült az ünnepre. Az IN mintegy 25 darabot kínált volna (köztük Mnouchkine, Brook, Lacascade, Ostermeier, Rodrigo Garcia rendezései, a Zingaro Lovasszínház), gazdagon körítve egyéb, a színházhoz kapcsolódó rendezvényekkel (d’Arcier elvei szerint a színházi előadásokat szorosan kapcsolni kell más művészeti ágakhoz – tánc, képzőművészetek – csak akkor lesz teljes a kép. Ő hívta meg először a nancy-i fesztiválon feltűnt Pina Bauscht – a szokványosabbhoz szokott avignoni közönség nem kis megdöbbenésére.) Nagy szenzációnak számított volna az idei programban Mnouchkine és Brook egy-egy darabja (Az utolsó karavánszeráj, Krisna halála).

Az OFF kínálata is gazdag és változatos: majd 700 előadás lenne műsoron három héten keresztül – ebből hetven(!) gyerekszínházi produkció. Az OFF műsorpolitikájának erőfeszítései az idénre ország-világ színe előtt igazolódtak: egy most megjelent tanulmány¹⁵ szerint a fesztiválra érkező nézők 67,9%-a jön az OFF-ra, 1,5%-a az IN-re, s 26,5%-a mindkettőre.

A könyvkiadás is sok újdonsággal büszkélkedhetne színház és színházi nevelés témakörben. A Lansman Kiadó 400. kötetének kiadását ünnepli (a kiadó kizárólag napjaink ismeretlen vagy kevésbé ismert drámaíróinak munkáira specializálódott). A színházi nevelés berkeiben legjelentősebb Retz Kiadó ismét oroszlanrészlet vállalt az ismeretterjesztésben: az idén már kisiskolások számára szerkesztett színészi hanggyakorlatok gyűjteménye is megjelent!

Újra kirakatba kerültek a már életükben klasszikusnak számító Ariane Mnouchkine és Peter Brook munkájáról szóló könyvek. Munkatársak, tanítványok szólnak módszereikről, művészi hitvallásukról. Érdekes, hogy e két egymástól merőben eltérő gondolkodású és múltú ember a maga által Párizs két különböző sarkában alapított színházban, hosszú színházi gyakorlat után hasonló következtetéseket fogalmaz meg a színházról. Mindketten a színészi munkára alapozó keleti színházi hagyományokban keresik e művészet lényegét. A színházi munka alapvető célját az előadás létrehozása mellett a pszichologizálástól mentes és megfelelő ritmusban játszó színész és közönség találkozásában látják, amiből létrejön az emóció. Erre a mindig jelen idejű munkára a színészt meg kell tanítani: a jelenlegi színházi iskolák erre nem alkalmasak, nincsenek felkészülve. A hosszas művészi keresést rutinszerű ismeretek elsajátítására redukálják, elhitetvén a színészpálántával, hogy tanulmányaik befejeztével ők a színház nagy titkainak ismerői.

Mnouchkine évenként 7-15 napos ingyenes kurzusokat ad fiataloknak, s Brookkal együtt vallja, hogy a színházról megszerzett tudást kötelesség átadni.

A közönséget mindketten nagyra becsülik, tisztelik, odafigyelnek rá, s az előadás részének tekintik, de nem kívánják kiszolgálni. (Mnouchkine színházában, a Cartoucherie-ben nincsenek számozott helyek, azért, hogy a közönség előbb jöjjön, s ismerkedve a hellyel, felkészülhessen az előadásra. A büfében, a pénztárakban is a társulat tagjai dolgoznak.)

„A közönséget nem lehet lecserélni. De az előadást sem. Küzdeni kell. Az előadást meg kell védeni. Ha a terem üres, akkor valamin talán mégis csak változtatni kell. Mondjuk elfelejtettük kinyitni az ajtót.”¹⁶

Luca-napi apa-nap

Kunné Darók Anikó

¹⁵ Théâtre dans l’espace public – Avignon OFF (Edisud 2003)

¹⁶ Josette Féral: Dresser un monument à l’éphémère (Editions Théâtrales 2001)

2002-ben a Luca-nap péntek tizenharmadikára esett. Ez olyan apa-napi dátum. És mit csinál apa-napon egy óvodás az apukájával? Mint mindig, játszik.

Előzmények, előkészületek

- Meghívók elkészítése, kézbesítése (jeleztük, hogy kalapácsra szükség lesz).
- Ajándék készítése (portré az apukákról üvegfestéssel díszített keretben).
- Apák koronáinak elkészítése, egyéni díszítése.
- Apanóták megalkotása.

Délelőtti események

- Bevittük a székek darabjait, amit majd este az apákkal kell összeszögelniük.
- Elmondtuk a Luca székehez kötődő történeteket.
- Tisztáztuk, hogy a Luca széke fogadalomtételre, avatásra is használható, ha a jobb lábunkat ráhelyez- zük.
- Ebédnél az asztali díszekbe helyezett gyertyák rejtélyesen sorra elaludtak. (Ez nem óvónői szervezés, egyszerűen az aranycsillám elfojtotta a tüzet, de jól jött.)
- Az egyik asztalfelelős kijelentette, hogy nem mer vizet tölteni a többieknek, mert fél, hogy a Luca-napi boszorkányok közben meglökik a könyökét. Így minden asztalnál átvállaltuk a feladatot.
- Végül ebéd közben kiesett az egyik fiúcska foga. Ezzel végérvényesen belátta mindenki, hogy boszorká- nyok ténykednek környezetünkben.
- A délutáni pihenő nyugodtságát egy *tündérbáb* kihelyezésével oldottuk meg: boszorkányűző tündérként mutattunk be a gyerekeknek, de a szekrényajtóra még kitettünk egy táblát is, miszerint „Boszor- kányoknak behajtani tilos!”

Belátható, hogy a fenti eseménysor nem drámapedagógiai bravúr, inkább arcátlan szerencsefolyam!

ESTE ÖT UTÁN

Korcsoport: 5-6 évesek

Fókusz:

1. Hogyan válok részesévé gyermekem játékélményének?
2. Miként tudok úrrá lenni kicsinységemen, félelmeimen?

Kellékek (amit nem a gyerekek készítettek): nagy lepedő, lámpa, CD-lejátszó, kalapácsok, szögek, székdarabok, térbáb kellékei, „bájjítalok”, repülő formájú levél, kendők, szendvicsember-plakát a Táblamester jelmezéhez (hasán tündérpálca, hátán kard), az „élősarok” méretes, megjelölt terméskövei, mécsesek, két textilcsik, köpönyeg a Kalandőrnek, jelvények, elemlámpa

Szerepek:

gyerekeknek: boszorkányűző tündérjelöltek, boszorkányűző lovagjelöltek

apáknak: Luca-napi királyok

óvónő/1-nek: Kalandőr, Bűbájká (óvónő/1 felöltötötett lábszára, térde és keze)

óvónő/2-nek: Táblamester

BOSZORKÁNYŰZŐ TÜNDÉR- ÉS LOVAGAVATÁS

Vers meghallgatása apákkal, közben a gyerekek a folyosón gyülekeznek (Kosztolányi Dezső: A játék az különös... – a Kaláka feldolgozásában)

Árnyjáték

A gyerekek az ajtóra kifeszített lepedő mögött táncikálnak egyesével, a teremből az árnyékuk látszik és közben kérdés-felelet énekes játékot játszanak a csoporttal. A saját daluk végén előbújnak és beülnek a körben elhelyezkedett apukák ölébe. Például:

- *Az én apám építkezős.*
- *Mit csinál egy építkezős?*
- *Keveri a maltert.*
- *Ezt lassan megteszi.*
- *Pakolja a téglát.*
- *Ezt lassan megteszi.*
- *Engem ölel, engem ölel, ezt gyorsan teszi!*

(A dal alapötletét a Bors néni c. színdarabból vettük, és a hazafelé, az autóbuszos utazás alatt találtuk ki.)

Beszélgetés

Beszámolnak a gyerekek a délelőtti, déli eseményekről, a Luca széke babonájáról.

Luca széke elkészítése

Apák gyermekeikkel szorgos munkába kezdenek.

Közben megzenésített vers szól: a Három székláb Kányádi Sándortól, a Kaláka feldolgozásában.

Útnak indítás

Elmondjuk, hogy az lenne a mai este célja, hogy a lányok boszorkányüző tündérékké, a fiúk boszorkányüző lovagokká váljanak. Ahhoz hogy ez megtörténjen, fel kell keresniük a Luca-napi királyt. A veszélyes út miatt el kell kéredzkedniük apjuktól, akik tenyerükbe hajtott fejjel hányták-vetették meg a dolgot. Majd minden gyereket útnak indítanak.

Az út eleje

Verset mondunk, miközben követjük a földre helyezett girbegurba fonalat.

Nemes Nagy Ágnes: Titkos út

Bátorságital

Eljutunk Bűbájkához, aki a legmegfelelőbb főzettel szolgál. Amikor a főzetet körbeadjuk és „belekortyolunk”, jelöltekké válunk.

Bűbájka nem más, mint egy térdbáb. Már találkoztak vele egyéb játék kapcsán, jövőmondás céljából –, így találkozásuk során felhőtlen beszélgetésbe lendül a csoport.

Kalandőr behozatala

Bűbájka az ital mellé egy segítőtársat is felajánl, aki vezeti a jelölteket. Felmutatja köpönyegét, hogy megismerjék a jelöltek, ha találkoznak vele.

Kalandőr, mint ördög ügyvédje

Miután Bűbájka visszavonul óvónő/1 nadrágszára alá, a Kalandőr köszönti a kalandra vágyókat. Elmondja, hogy ő már sokszor járt az előttük álló úton és szerinte semmi szükség a veszélykeresésre. Természetesen nagy ellenállásba ütközik.

Levél érkezik

Repülőformára hajtogatott papír – vagyis légiposta.

A levélen a címzettek: lovagfigura és hercegnőfigura, egy kanyargós út (*ezen már túl vagyunk, kiáltják a gyerekek*), bájitalfőző üst (*már megittuk*), veszélyt sejtető táblák, hármás útelágazódás, egyik végén híd, vár, király – tehát olvasunk.

Mimes játék

Szúrós, tövises ágakba akadunk. Patak kövein átszökkenünk. Szűk barlangba bújunk. Alvó sárkány mellett osonunk. Egymásba kapaszkodva feljutunk egy tisztásig.

Eltévedtünk, találkozunk Táblamesterrel

Három út áll előttünk, A Kalandőr jelzi, hogy ezen a ponton mindig bizonytalanná válik, segítségre szorul. Ugyanis a három út közül az egyik a királyhoz vezet, a másik kettő végén veszedelem várja a vándorlókat. Kiáltozással előcsalogatjuk Kalandőr barátját, Táblamestert.

A Táblamester próbatételei

Mindenkinek ki kell állnia három próbát ahhoz, hogy Táblamester megvilágítsa a jó utat.

Fiúknak:

- Rajz alapján a testükből meg kell építeni egy három ágú nyilat.
- El kell mondani egy verset közösen.
- Parancskövető játékot kell játszaniuk (a „tenyérhipnózis” játék alapján).

Lányoknak:

- Színes kendőkkel kell egy kecses táncot lejteni. Zene: Mozart Kis éji zenéje
- Közösen énekelni.

A testükből egy adventi koszorút megépíteni (itt elénekelhetik az adventi gyertyagyújtó éneket is).

Útbaigazítás, bizalomjáték

Elsötétül a terem, majd a Táblamester megvilágít egy hidat (két textil csík), amin úgy juthatnak át a jelöltek, ha a bekötött szemű lányokat a fiúk átvezetik, majd ezt cserével is megoldják.

Zene: Csajkovszkij Zongorakoncertjéből az Andante semplice

A cél előtt megszűnik az út a talpunk alatt

A Kalandőr megpihenteti a jelölteket a tisztáson, ameddig ő a „gondolkodó hegyére” elvonul. (A hegy nem más, mint egy apa válla.) Majd visszaérkezik a megoldással.

Útépités, az út megvilágítása

Két hegy (apa) között különös kőbánya található. A kettős nyíllal megjelölt szikladarabokból lehet utat építeni. A nyilaknak egy irányba kell mutatni. Mindig csak egy valaki mehet a bányához. Mivel félhomály van a teremben, a bánya bejáratánál lámpát kapnak a jelöltek, nehogy rossz követ mozdítsanak el! Azt a Kalandőr nem tudja, hogy mi történik, ha jelöletlen sziklát mozdítanak meg, vagy ha nem rakják a megbeszéltek szerint, de természetesen a vándorlóknak színes elképzeléseik vannak a következményekről.

Az utat tűz fényével kell megvilágítani, minden kőhöz csak egy mécsest helyezhetnek el, de úgy, hogy amíg odateszik nem alhat ki egy fény sem!

Hogy melyik munkát végezzék a fiúk illetve a lányok, azt a tisztáson ülve megbeszéljük. Arról is szó esik, hogy milyen nehezek a kövek (kb. 2-3 kg) – tehát nem kavics.

Azt is megbeszéljük, hogyan kell vinni az égő mécsest, hogy a feladat is sikerüljön, és senkit ne süssön meg a tűz. (Jó tanács: a mécseseket csak akkor gyújtsuk meg, amikor már kész az út, így nem olvad fel a viasz.)

Zene: Musszorgszkij Ódon kastélya

A király előtt

A következő események a Kalandőr halk narrációjából következnek.

(Az út elkészülte után az apák jelzést kapnak arra, hogy vegyék fel koronáikat.)

„A jelöltek a megvilágított sziklák mentén megkeresték saját Luca-napi királyukat, majd ki-ki főhajtással, meghajlással jelzi érkezését. A királyok örömeiket, elismerésüket jelzik azzal, hogy megveregetik a fáradt vándorok vállát, majd jobb lábuk alá helyezik a Luca székét.

A tündérvadász királyok felteszik bal kezüket a jelöltek vállára, és együtt mondják, hogy: Boszorkányűző tündérré avatlak. A lovagvadász királyok is felteszik bal kezüket a jelöltek vállára, és együtt mondják: Boszorkányűző lovaggá avatlak. Majd minden király feltűzi a tündérekre és a lovagokra a próbatételt igazoló jelvényt.”

Hazautazás

„Mivel már tündéreké és lovagokká váltak a jelöltek, egy suhintással paripává változtatják a királyukat és felülnek a hátára, vagy bekucorodnak az ölébe és három éjjel, három nap tartó repüléssel hazajutnak.”

A napok-éjszakák váltakozását a villany kapcsolásával érzékeltetjük. A suhanás élményét széleffekttel erősítjük. A játékból kilépve a gyerekek átadták az „apaportrékat”, majd felszerszámozva, felvértezve térnek otthonukba. Ajándékozás ideje alatt halk zene szól: Schumanntól az Álmodozás.

Érdekesnek tartottam, hogy az apák nagy része koronában indult haza és hogy, hogy nem, az iskolába készülő nagy gyerekek ölben maradtak.

(A lejegyzett játékot Török László Tündér-játéka ihlette.)

